

Napsal: Anna Bancířová. Publikováno 10. 4. 2024

Divadlo Petra Bezruče

Starého psa novým kouskům nenaučíš... až na výskok z okna aneb Ženitba v Divadle Petra Bezruče

Jako předposlední novinku letošní sezóny uvedlo Divadlo Petra Bezruče satirickou komedii *Ženitba* rusko-ukrajinského autora Nikolaje Vasiljeviče Gogola. Režie groteskního díla z roku 1842 v překladu Leoše Suchařípy se ujal Janusz Klimsza, který ztvárnil i hlavní mužskou roli. O dramaturgii se postaral, jako u většiny aktuálních bezručovských počinů, Peter Galdík, realistickou scénu připravil Michal Syrový, výrazné retro kostýmy navrhla Marcela Lysáčková a hudbu jako z východoevropských vesnických zábav složil Nikos Engonidis.

S prvními tóny dechovky celá inscenace začíná. Na robustně vystavěnou scénu bytu ohraničeného sníženým stropem a rudou podlahou a zprvu zakrytého dřevěnou instalací vstupuje Janusz Klimsza, který ztvárňuje postaršího vládního radu Podkolatova. Za ním přichází hledištěm jeho sluha Štěpán v podání Víta Hoffmanna a sedá si na popelnice pod jevištěm. Na sobě má bezpečnostní vestu, tepláky, mikinu a vlasy ulíznuté do čela, což spolu s gestickým projevem i rekvizitami v podobě cigarety a kleští na sběr odpadků dotváří charakter obhroublého ruského mužika. Jeho výše postavený pán oproti tomu posedává v křesle v dědečkovském kompletu složeném z oblekových kalhot, košile, pletené vesty, volné kravaty a výrazného tupé, což dokresluje povahu pohodlného starého muže, kterému je už dost věcí tak nějak jedno.

Nesourodá dvojice začíná rozhovor, který se točí kolem Podkolatových příprav na svatbu. Jeho dotazování na oblek a krém na boty, pomocí kterého ovšem ze strohého sluhy nevypáčí víc než pár slov, přeruší dohazovačka Tekla (Markéta Haroková) v růžovém kostýmu, potrhaných silonkách, s viditelným příčeskem a nalíčená a afektovaná tak, jak si jen člověk představí nalíčenou a afektovanou vyžilou Rusku, která nerozhodného Podkolatova přemlouvá k návštěvě budoucí nevěsty Agáty (Magdaléna Holcová). Do hovoru jim ale s elánem strýce Pepina z Postřižin vtrhne Ondřej Brett v roli Kočkareva, Podkolatova přítele, a rozhodne se, že celou ženitbu vezme do vlastních rukou.

Postava energického a vychytralého cynika Kočkareva Brettovi sedí. Stejně tak Hofmannova malá komická role Štěpána rozesmívá publikum v podání mladého herce a nejnovějšího přírůstku do Bezručovic rodiny, aniž by musel promluvit – stačí, když ostentativně čte Playboy či bez skrupulí civí Tekle pod sukni. A i Tekla Markéty Harokové se na jevišti nakrucuje nanejvýš věrohodně. Dívat se na Podkolatova je však hořkosladké. Ne že by snad režisér Klimsza hrál špatně, právě naopak. Role milého zakřiknutého staříka se ujal skvěle, jak ale sám přiznal, nebyl pro tuto úlohu první volbou. Ztvárnění Podkolatova se původně chystal svěřit nedávno zesnulému Norbertovi Lichému. A při čtení předlohy se Klimszově volbě nelze divit, Gogol jako by Podkolatova psal s Lichým u jednoho stolu a utvářel ho mistrovi na míru. A i v některých Klimszových pohybech a promluvách lze vidět, že si z Lichého projevu něco málo pietně vypůjčil do vlastního ztvárnění. V jistých chvílích to až působí, jako by se Lichý mezi Bezruče vrátil a vedl přímo na jevišti Klimszův krok.

Od Kočkarevova snažení oženit přítele se odvíjí celý následující děj, který se po odtažení dřevěné instalace Štěpánem a Agátinou služkou Duňášou (Barbora Křupková) odehrává až do konce představení v bytě Agáty a její tety Ariny (Kateřina Krejčí). V bytě, který by mohl klidně patřit mé prababičce – nevkusně zařízeném ve stylu „co neudržovaný socialistický dům dal.“ S vdavekchtivými ženami se setkáváme, když se jen ve spodních košilkách opalují (celý sál se stává červeně ozářeným soláriem) a nesplňující „test Bechdelové“ probírají po příchodu Tekly výhody a nevýhody potenciálních ženichů. Ty totiž našla Tekla Agátě hned čtyři. A jeden po druhém se také objeví v Agátině bytě.

V roli praktického přednosty hospodářsko-správního odboru Nenažraného přepočítávajícího si majetek své nastávající se představil Jáchym Kučera v kučeravé paruce, úlohy koktavého bývalého důstojníka pýchoty Onučkina s nosem zarudlým od přehnané konzumace fermentovaných brambor se zhostil Lukáš Melník a Žvaníkina, bývalého námořního poručíka a slizouna obtěžujícího všechno živé, co postrádá chromozom Y, si zahrál Marián Chalány. „Navrch huj a vespod fuj!“, zazní během příchodu nápadníků. „A tady samý chuj“, chtělo by se dodat. Stejně jako předchozí představitelé se i trojice ztvárňující pochybné nápadníky svých rolí zhostila skvěle. Do krajnosti

dohnané negativní povahové rysy jednotlivých gentlemanů tvoří výrazný protipól k jemnému a zakřiknutému Podkolatovovi, který se ke společnosti přidává jako poslední. Námluvy začínají. Navrátivši se Agáta, už ustrojená v křiklavě žlutých šatech a s výraznou blond parukou (parukáři/ky měli/y vskutku pré, nějakou formu výrazné umělé hřívy má většina postav), si nekomfortně sedá mezi dychtivé muže, brzy ale v rozpacích odbíhá a další návštěvu nápadníků naplňuje Tekla na příští dějství.

V první stejně jako ve druhé polovině představení se z publika ozývá smích oceňující vtipné dialogy založené na groteskně přehnaných osobnostních rysech jednotlivých postav a jejich komických, často ale až k pláči uvěřitelných konfrontacích. Jednotlivé charaktery nastavují zrcadlo různým lidským neřestem – ziskuchtivosti, alkoholismu, misogynii – kritizují ale i menší prohřešky jako nerozhodnost nebo úspěchanost a komentují tak současnou společnost stejně dobře jako společnost carského Ruska. Na rozdíl od dobové společnosti, která při prvním uvedení hry v Moskvě rozhořčeně opouštěla divadlo, si ale dnešní publikum vystavení vlastních neduh v záři reflektorů hlasitě užívá.

Po přestávce se nacházíme stále v bytě Agáty, pouze o pár hodin později. Zmatená nevěsta sedí na kanapi a rozmýšlí se, pro kterého nápadníka se rozhodnout. Poněkud pragmaticky se přitom sama se sebou dohaduje, zda je pro život užitečnější ten či onen. Její rozjímání s retro disketami, které nahrazují v předloze figurující papírky se jmény potenciálních manželů, naruší z pod kanape výkřikem Kočkarev a přemluví ji, aby svou ruku dala Podkolatovovi. S ostatními nápadníky se Agáta rozloučí prostým: „Vypadněte idioti!“, které si nejprve vyzkouší směrem k publiku. Definitivně pak trojici milovníků vyprovodí s pomocí pár lží Kočkarev a zanechává v pokoji Podkolatova samotného, zatímco se Agáta převléká do svatebních šatů. Zdánlivý happyend si Podkolatov zprvu pochvaluje, postupně se ale v jeho posledním monologu ukazuje, že starého psa novým kouskům naučit vskutku nejde. Jeho pohodlnost a pochybnost zvítězí nad vidinou manželského života a Podkolatov námluvy ukončuje útekem z okna, u Bezručů ztvárněného skokem po přistavených popelnic v hledišti. Kočkarevova snaha dostat přítele do chomoutu tak končí k Teklině radosti a rozzuřenému běsnění Agáty a její tety nezdarem.

Bezruči tentokrát představují skvěle nastudovanou, poměrně klasicky (na jejich poměry) pojatou svižnou satirickou komedii s jako vždy profesionálními, živelnými hereckými výkony. Zároveň na páru protagonistů tak trochu ukazují, že staří dokáží být v otázkách lásky stejně bezradní jako má generace sotva dvacátníků a mezilidskou komunikaci mohou zvládat stejně mizerně. Hlavně ale diváky baví absurditou nabitá konfrontace groteskních postav, jak dokazují nadšené ovace, které zakončily povedenou premiéru.

Autorka je studentkou 2. ročníku bakalářského programu Divadelní studia na Katedře divadelních a filmových studií Univerzity Palackého v Olomouci.

- **DIVADLO PETRA BEZRUČE – *Ženitba***
- **Autor:** Nikolaj Vasiljevič Gogol
- **Překlad:** Leoš Suchařípa
- **Režie:** Janusz Klimsza Dramaturgie: Peter Galdík
- **Scéna:** Michal Syrový
- **Kostýmy:** Marcela Lysáčková
- **Hudba:** Nikos Engonidis
- **Hrají:** Magdaléna Holcová, Kateřina Krejčí, Markéta Haroková, Janusz Klimsza, Ondřej Brett, Jáchym Kučera, Lukáš Melník, Marián Chalány, Barbora Křupková, Vít Hofmann

Psáno z premiéry 15. března 2024.

FOTO: Martin Špelda